

Dr. Batthyány-Strattmann László Múzeum

9900 KÖRMEND, VÁR, PF. 12.

TELEFON/FAX: 06 94 410 425, E-MAIL: muzeum.kormend@axelero.hu

Németh Zsuzsa

Körmen di nyomdák, nyomdászok és a Dr. Batthyány-Strattmann László Múzeumban őrzött emléanyag.

A Dr. Batthyány-Strattmann László Múzeum (a továbbiakban BSLM) gyűjteménye a körmen di nyomdaipari termékekből 409 db-ot őriz. 34 könyv, 78 helyi lap, 137 aprónyomatvány, 92 Körmen det ábrázoló különféle képeslap és 68 számla bizo nyíthatóan e városka nyomdáiból került ki. A 19. és 20. század fordulóján még négy nyomda ver-

Rákóczi (Hosszú) utca sarkán álló egyszintes kis épület (a régi megyeháza) adott otthont először a nyomdának

senyzett egymással Körmen den. Igazán meghatá rozó két nyomda tevékenysége volt, melyek évti zedeken át működtek. Az egyik Rt. formájában mű ködő, másik családi alapon tevékenykedő nyom da volt. Az Rt. későbbi utódvállalatai tevékenységét folytatták, akárcsak a Slavik Ferenc könyvkötés zétéből kinövő nyomdát leszármazottai vitték to vább. A városka nyomdái és könyvkötő műhelyei egymás közelében helyezkedtek el. Az egyik pont a Vida József utca, ahol az Rt. üzeme és kereskedése, valamint a Pócze könyvkötészet üzlete működött. Néhány percnyi sétával már a Kölcsény utcába érünk, ahol a Slavik Ferenc által alapított nyomda műhelye és üzlete állt, melynek szinte szomszéd ságában volt a Pócze-féle könyvkötőház.

A körmen di nyomdatulajdonosok és nyomdái-

Német-magyar nyelvű képeslapok Körmenről

szok aktívan tevékenykedtek a helyi kulturális élet ben. A nyomdákön átfutó helyi lapok, rendezvé nyek meghívói, helyi szerzők kötetei szedése és nyomtatása révén nagy tájékozottsággal bírtak a városka kulturális életéről. A lapok kiadói mun kájába bekapcsolódva a szerkesztőkkel, helyi köl tőkkel jó viszonyt ápoltak, s maguk is vállaltak közszereplést. Ebben az időben a Korona szálló ét terme adott otthont a művészetek és tudomá nyok helyi amatőr pártfogóinak. Számos egyes let működött, melyek versengve rendezték előadásai kat, hangversenyeiket és táncos mulatságaikat. Pezsgő polgári élet emlékeit őrzik a városka lapjai ban közölt cikkek, százéves plakátok és a megsár gult meghívók.

Kopper Mór nyomdája Körmen den

A körmen di nyomdák történetét eddig egyetlen tanulmány dolgozta fel. Kuntár Lajos vizsgálódá sának eredményét a Vasi Szemle című folyóirat 1979. XXXIII. évfolyam 1. számában „A nyomdász at és a sajtó Körmen den” (455–470 old.) címen tette közzé. Kuntár Lajos kutatása szerint Kopper Mór működtetette az első nyomdát Körmen den 1881–1883 között, melynek tulajdonjogát Rác z Máriával osztotta meg 1882-ben. Az 1881-ben indu ló Körmen di Híradó lapot nyomdája készítette.

Körmendi könyvnyomda részvény-társaság

Az Rt. 1882. okt. 18-án tartott alakuló közgyűlésén jelölte ki tevékenységi körét: könyvnyomdai termékek előállítására, írószerszám-, papír-, díszmű-, könyvkereskedés működtetésére és kölcsönkönyvtár létesítése céljával alakult meg. A társaság alaptőkéje száz darab 50 Ft-os részvény, összesen 5000 Ft-ra rúgott. Az igazgatóság az elnökből és három-öt igazgatósági tagból állt. Az első elnök Udvarny Ferenc volt, és Pogány István, Szimunyák Antal és Hartner Károly töltötték be a tagsági felügyeleti posztot. A céget 30 évre tervezték, ennek ellenére 1904. nov. 28-án a közgyűlésük kimondta a feloszlást.

A nyomda és üzlethelyisége többször is költözött. Működési helyének meghatározásában segít egy

*A körmendi nyomdában nyomtatott képeslap
Vida József utca, a Körmendi Nyomda Rt. és papírkereskedésének és a Pöcze Könyvkötő kereskedésének helye*

1891-ben hitelesített szolgálati cselédkönyv, melyet a vállalat korábban állított ki. A kiskönyvben úgy hirdeti magát, hogy kereskedése és könyvnyomdája „Körmenden, Hosszu-utca, a Vas-Zalamegyei Első Takarékpénztár nyugdíj-épületében (volt honvédlaktanya)” található.

Az Rt. a Körmendi Önkéntes Tűzoltó Egyletnek 1883–1909 között kiállított számláiból a BSLM gyűjteményében levő darabok egy másik helyszínt is magadnak. Az Rt. 1891-től kitöltött elismervényeinek fejlécén olvasható, hogy a mai Rákóczi (Hosszu-utca) és Vida József utca sarkán, a régi megyeház épületében, a Sonnevend ház helyén volt a telephelyük. Ezt a rég letűnt egyszintes épületet örököltette meg a körmendi Hangya fogyasztási és értékesítő szövetkezet kiadásában megjelenő képeslap, s más színezésben ugyanez a felvétel egy korábbi vasúti levelezőlapon is látható.

A nyomda üzlethelyisége 1900-ban továbbköltözött, bár csak méterekben mérhető a helyszín változása. Körmend, Vida József utcai Kluge-féle ház, a Vas-Zala megyei első takarékpénztár épülete mellett nyílt meg újra 1900. április 24-én, ahol már korábban is üzlet működött, Haas Sándor divatkereskedő 1884-ben kitöltött számlájának hátoldalán azt olvashatjuk, hogy kereskedése a „Vas-Zalamegyei első Takarékpénztár épülete mellett saját házában” található meg. Az épület jól látható a Vida József utcáról, a körmendi Dohányáruda kiadásában készített képeslapon (BSLM Ht. 85.69. 1-3).

A Rábavidék az 1883-ban induló, vasárnaponként megjelenő legmarkánsabb helyi hetilap nyomdájában készült.

A könyvnyomda részvénytársaság tevékenysége kitűnően nyomon követhető saját lapjukban megjelentetett hirdetések és a fennmaradt számlák oldalsó sávjában felsorolt kínálat alapján. Működésük kiterjedt könyv-, papír-, rajz-, írószerszám- és zeneműkereskedésre. Alkalmi ajándékok, játékszerek, képeskönyvek, imakönyvek és tankönyvek árusításával is foglalkoztak, valamint könyvkötés és aranyozás is vállaltak. Készítettek étlapokat, névjegyeket, meghívókat, gyászlapokat, levélpapírokat, borítékokat stb.

A Körmendi könyvnyomda részvénytársaság 17. évi, 1900. március 13-án megtartott közgyűléséről megjelenő cikk szerint, az Rt. felügyelőbizottságának elnökévé Tegyei Lajost választották meg. Az igazgató-elnök Udvarny Ferenc, aki a Zala vármegyei Takarékpénztár felügyelőbizottság elnöke, valamint 1884-től a körmendi „Iparostanonciskola Felügyelőbizottságának” elnöki tagja is volt. A könyvnyomda Rt. választott tagjai: Donner József, Moszt Ferenc, Hartner Károly és Szabó Pál. Ekkor helyezik az igazgatóság rendelkezése folytán a nyomda üzletét a Vida József utcába, szebb, impozánsabb eladóteret kialakítva.

Körmendi Könyvnyomda Részvény- társaság Utóda Weiner J. Fülöp (és fiai 1919-től) Körmendi Könyvnyomda Rt. Utóda

Az Rt. 1904-es közgyűlése után kimondott feloszlató határozatot követően alakult meg utódvállalata. Folytatta elődjének munkáját. A Rábavidék lapot nyomtatta, mely az 1905-ös szám szerint hetente kétszer jelent már meg (szerda este és vasárnap reggel). Üzletében író- és rajzszereket, könyveket, jegyzői, bírói, egyházi nyomtatványokat

árusított. Tevékenységi körét bővítette szivarkahüvelyek és lampionok árusításával, sőt nyári mulatságok helyszínének feldíszítését is vállalta.

A Vida József u. 4. sz. alatt működött továbbra is üzlete. Kuntár Lajos kutatása szerint, a nyomda üzeme 1911-ben, a Vida József utcai Pethő nővérek házába költözött át, az üzlete szomszédságába. Ekkor már a Weiner család üzemelteti az utódvállalatot. Weiner J. neve található az 1909-es könyv-, papír-, író- és rajzszerkereskedési számlán, melynek fejlécén olvasható, hogy könyvnyomda, és a Rábavidék kiadóhivatala is az említett cég.

Csak 1914-től tűnik fel Weiner Fülöp, majd 1919-től Weiner Fülöp és fiai, a Rábavidék lap fejlécén mint nyomdatulajdonos. Talán ezért gondolta tévesen Kuntár Lajos, hogy Weiner Fülöp csak ekkor kapcsolódott be a körmendi nyomdai életbe. Feltevéseit Vizi László Körmendi Helytörténeti Lexikon című munkájában sajnos tévesen átvette, sőt rossz értelmezéssel nem az Rt. utódnomdájáról, hanem újonnan alapított üzembről beszél.

Novák Lajos nyomdász tanoncként ekkor kezd a cégnél, mint Nagy Béla nyomdásztanulója. A Budapestről érkezett Nagy Béla később (1928) az Rt. tulajdonosává válik. Az egykori tanonc, a későbbi nyomdász Novák is hű marad cégéhez, hisz egészen 1925-ig, a tulajdonosváltásig, a nyomda alkalmazottja.

1916-ban egy évre Slavik Ferenc körmendi nyomdája vette át a Rábavidék nyomtatását, majd 1917-től ismét Weiner Fülöp nyomtatta a lapot. 1917-ben a könyvnyomdájukat fejlesztették és a kor követelményeinek megfelelően villanyerőre emelték. Mindenféle nyomdai munkát, meghívók, névjegyek, gyászjelentések stb. készítését vállalták két órán belül, sőt névjegykártyákat még rövidebb idő alatt készítettek. A papírkereskedést, nyomtatványok, folyóiratok, könyvek, szivarkahüvelyek árusítását is folytatták. A Rábavidék lapkiadó tulajdonosa Weiner Fülöp és fia, mesterségüket tekintve kárposok voltak. A Rábavidékben is hirdetik Körmend, Dienes Lajos 5. sz. alatti műhelyüket, kárposmesterségüket a nyomdai munka mellett párhuzamosan végezték. Hirdetést találunk még a Rábavidék 1925. évi számában, hogy továbbra is Körmend Dienes u. 5. sz. alatt Weiner Fülöp fia, Zsigmond kárposmunkát vállal, egy 1922-es hirdetés szerint gyermekkocsi és hajlított szék forgalmazásával is foglalkoztak. A család a helyi jótékony adakozásban is kivette a részét. A város

több nemes szívű polgáraihoz hasonlóan ingyenes ellátást biztosított egy éven keresztül a körmendi állami iskola egy szegény sorsú tanítványának 1909-ben.

Körmendi Könyvnyomda Rt. Utóda, Molnár Dezső Könyvnyomdája

Weiner Fülöp és fiai kezéből vásárolta meg a Körmendi Könyvnyomda Rt. utódvállalatát Molnár Dezső tanító, melyet egy évig vezetett, s helyét Nagy Béla vette át. A Rábavidék lap, 1926-ban, egy évig nyomdájában készült. Irodai felszerelések, ifjúsági és szépirodalmi könyvek, divatlapok, kül- és belföldi folyóiratok terjesztésével is foglalkozott. 1926-ban nyomdai tanoncot vett fel könyvnyomdájába. Az 1926-os körmendi munkaadók és munkavállalók összeírásába a Vida József utcában működő Könyvnyomda Rt. két munkását jegyzték be. A korábbiakban már említett Novák Lajos segéd nevét olvashatjuk, illetve Wágner Máté inas szerepel, aki már Weiner alatt is nyomdai munkás volt. Az alkalmazottak kora, születési helye, bére is szerepel az összeírásban.

A korábban említett Körmendi Helytörténeti Lexikon című könyv Molnár működését illetően is tévedett, mivel 1925-ben még a Weiner család működteti az utódvállalatot, amit a korabeli kiadványokon, sajtótermékeken szereplő nyomdai jelzések igazolnak.

Rábavidék könyv- és lapkiadó vállalat nyomdája Körmenden, Nagy Béla kiadótulajdonos

A Rábavidék kiadója, a nyomda tulajdonosa Nagy Béla 1928-tól, kinek neve nyomdászaként már 1914-től feltűnik az Rt.-nél. A kiadóhivatal Körmenden, a Vida József u. 4. sz. alatt működött továbbra is, ahol Nagy Béla által átvett könyvkereskedés 1900 óta fogadta a vásárlókat és megrendelőket. Tankönyvek, tanszerek vásárárt hirdeti a Rábavidék 1935-ös számában. Neve még 1947-ben is feltűnik, mint jótékony célú táncmulatság védnöke, s könyvkereskedőként jelölik.

A Rábavidék szerkesztősége Körmend, Kossuth Lajos u. 22. sz. alatt munkálkodott, a református paplakban, hiszen a Rábavidék felelős szerkesztője évtizedek óta Fülöp József református lelkész volt, kinek munkáját segéd-, majd társszerkesztő munkatársa Rábai (Szajer) Zsigmond tanító híven támogatta.

A Slavik Ferenc körmendi könyvnyomdája

Slavik Ferenc könyvkötőként kezdte meg munkáját, s a nyomdaiparba – Kuntár Lajos tanulmánya szerint – 1919 elején kapcsolódott be. Ezt a gondolatot, sajnos, a korábbiakban már említett Vizi László-féle könyv ismét tévesen átvette. A nyomdai emlékek alapján egészen más időpontot kapunk. Egy 1909-es számla tanúsága szerint Slavik nyomdai munkát végzett Kőrmenten már 1908-ban. „Slavik Ferenc könyv- és papírkereskedése, könyvkötészet, Kőrmenten” bélyegzős irat a körmendi Tűzoltó Egyesület számára készült. Az egyesület egy összegben fizette ki az 1907-8-9-es megrendelését. E tételes számlán az 1908-as évnél olvasható, hogy 500 db értesítőt nyomtatott. Sőt, 1908-ban a Kőrmentei Kaszinó Könyvtárának könyvjegyzéke szintén nyomdájában készült. Továbbá „Slavik Ferenc könyvnyomdája Kőrmenten” 1909-es dátummal fűzött papír formában adta ki a helyi iparostanonc iskola könyvvitel-ismereti tankönyvét, sőt számlákat nyomtatott helyi iparosok számára. Bizonyára könyvkötészete és kereskedése nőtte ki magát, s nyomdává fejlődött.

A körmendi nyomdában nyomtatott képeslap Leányiskolát ábrázoló kép a Slavik-féle nyomda és kereskedés helyszíne, valamint ebben az utcában élt Pócze Mária könyvkötő

Kőrmenten, a ma Kölcsey, akkor Szent Márton utcában működött a nyomda. Az 1926–1927-es munkaadókat és alkalmazottait összegző körmendi regiszter szerint, az akkor Szent Márton nevét viselő utca 4. sz. alatt. A BSLM gyűjteményében megtalálható az egykor ott dolgozó nyomdász, Novák Lajos időskori beszámolójának hanganyaga. Emléke szerint, a ma Kölcsey utcai általános iskolához tartozó ebédlő helyén állt a nyomda az

államosításig. Ennek a beszámolóknak ellentmond a Slavik Ferenc nyomdájából kikerült képeslapok egyikén megjelenő Kölcsey utca ábrázolása (BSLM Ht. 74.680.7, 1912-es bélyegzéssel). A képeslapon az említett épület felett, „Leányiskola” felirat szerepel. A képen az iskola mellett álló egyszintes ház viszont a mára már lebontott Pócze Mária könyvkötő otthonát ábrázolja.

Egy évig (1916) a Rábavidék című lapot is nyomdájában szedték, miközben a szerkesztőség változatlan maradt, továbbra is Fülöp József és Rábai Zsigmond tevékenykedett benne. Itt készült az Eörségh közlönye is. Slavik Ferenc „villanyerőre berendezett” nyomdájáról 1912-ben olvashatunk. A Slavik-féle vállalkozás folyóiratok, nyomtatványok kivitelezésével, könyvkötéssel foglalkozott és papírkereskedést működtetett. Egy 1909-es Rábavidékben (Ht. 89.194.1) megjelenő cikk arról számol be, hogy a „szinielőadásra jegyeket Slavik Ferenc könyvkereskedő úrnál” lehet előre váltani.

Novák Lajos nyomdászként 1925-től Slavik nyomdájában dolgozott, egészen 1949-ig, az államosítás idejéig. Slavik Ferenc 1925 karácsonya táján bekövetkezett halála után veje Himfy Lajos nyomdász lépett nyomdokába.

Slavik–Himfy könyvnyomda

Himfy Lajos nyomdász, apósa – Slavik Ferenc – halála után, 1925-ben válik a nyomda tulajdonosává, tehát a már említett lexikkal ellentétben ismét nem új nyomda alapításáról van szó. Himfy Lajos továbbra is a Szent Márton utcában üzemelteti a nyomdáját, s a Szent Márton u. 3. sz. alatt a papírkereskedését. Az 1926–1927-es munkaadók és alkalmazottak körmendi összeírásának adatai igazolják ezt az állítást. A leltárban a Szent Márton u. 4. sz. szerepel a nyomdát jelölve, s Novák Lajos nyomdász és Szabó Lajos könyvkötősegéd nevét olvashatjuk a Slavik–Himfy alkalmazottainak felsorolásánál. Himfy Lajos nyomdász neve mellett viszont Rimpfel Félix bécsi tanonc és Német János mindenes neve tűnik fel, szintén a Szent Márton utcai nyomda címét adva meg. A nyomdáról két eredeti fotó van a múzeumunk tulajdonában. Az 1911-ben készült felvételen (Ht. 86.20.2) Slavik és Himfy látható a nyomdagép mellett, munka közben. A másik, 1930-ban készült képen (Ht. 86.20.3) az egyik alkalmazottuk, a már sokszor említett Novák Lajos nyomdász látható, amint a korábbi képpel egyező környezetben dolgozik. A képeket még Novák Lajos ajándékozta

Himfy Lajos és Slavik Ferenc nyomdájukban. 1911

a múzeumnak 1983-ban. Novák Lajos visszaemlékezése szerint, a nyomdában négy tanuló szabaldult fel mellette. Novák Lajos neve feltűnik még egy 1930-as színházi előadás meghívóján is, mint a színmű rendezője mellett tevékenykedő ügyelő, sőt 1935-ben nem csak a darab ügyelője, hanem

Novák Ferenc körmendi nyomdász a Slavik-Himfy nyomdában. 1930

egyik szereplője is. Zenés darabokban is fellépett, mint ezt a korabeli plakátok (1932/1933/1936/1937) dokumentálják. A Körmendi Iparos Dalárda lelkes és agilis tagja volt. Munkaadója, Himfy Lajos szintén aktívan részt vett a helyi kulturális eseményekben.

Himfy-Katona könyvnyomda

A Himfy család leszármazottja Himfy Margit, apja halála után folytatta a családi mesterséget, majd a Szombathelyről visszatérő korábbi körmendi nyomdatulajdonos nyomdással, Katona Imrével társult, s 1935-ben Himfy-Katona néven kaptak működési engedélyt. Katona Imre korábban a Bertalanffy-féle nyomdát működtette Körmenden,

majd Szombathelyen folytatta tevékenységét néhány évig.

A nyomdából került ki az Ipartestületi Értesítő című lap, mely összesen öt számot élt meg.

Nesselné és Halwachs-nyomda

A Himfy nyomdánál a Katona-féle társulás után újabb változás 1941-ben volt, amikor Himfy Margit feleségül ment Nessel Bélához. Ekkor a régi helyén Himfy és Nessel néven működött, majd az államosításkor Nesselné és Halwachs elnevezés szerepelt.

Bertalanffy József könyvnyomdája Körmenden

Bertalanffy József nyomdája Szombathelyen működött, mint korszaka meghatározó üzeme. E nyomda emlékei közül a múzeumi gyűjtemény is őriz néhányat. (Vasvármegyei Utazó könyvecske. Szombathely, 1891. Bertalanffy József könyvnyomdája. BSLM Ht. 89.91.1, Engedélykönyv saját lakáson való dajkálás, illetve szoptatásra. 1894. ua. o. BSLM Ht. 89.85.1, Tanulólevél 1881. BSLM áll. kiáll.) Bertalanffy 1908-ban bekövetkezett halála után örökösei a nyomdát eladták.

A Bertalanffy-nyomda Körmenden is üzemeltetett fiókvállalatot, melynek bizonyítékai azok a nyomdai emlékek, melyek Bertalanffy József körmendi üzeméből kerültek ki.

Bertalanffy József Utóda, Katona Imre könyvnyomdája Körmenden

Katona Imre a körmendi Bertalanffy-nyomdát vásárolta meg 1904-ben, mely a Körmend és vidéke lapot nyomtatta. A szerkesztőség és a kiadóhivatal Körmend Fő utca 288. sz. alatt működött – hirdeti a lap. A BSLM helytörténeti gyűjteményében megtalálható Katona Imre magasnyomással díszített névjegykártyája, mely arról tanúskodik, hogy a fent említett helyen üzemelt nyomdája, valamint papír- és írószer-kereskedése is. A kártyán 1907-es bejegyzés szerepel. Az előbb említett sajtóanyagon 1908-tól jelenik meg Katona Imre neve, mint felelős szerkesztő és laptulajdonosé. Az 1909-ben induló Vas megyei Ujság szintén Katona nyomdájából került ki. Tehát ismét téves a Vizi-féle lexikon azon feltételezése, hogy a nyomdaüzem már 1907 táján Németújvárra települt át. A Körmend

és vidéke lap szerkesztősége a „Thökhöli-utczában” volt körmenden. A nyomda felszerelése így csak később került Bartunek Béla tulajdonába, Németújvárra.

A németújvári Bartunek-féle nyomda körmendi száalai nem szakadtak meg, hiszen fivére, a körmendi tanító-iskolaigazgató Bartunek (későbbi magyarosítás kapcsán Kőszegi) János versesköteteit adta ki. A kiadványokból néhány példányt, sőt güssingi (németújvári) plakátot is őriz a körmendi múzeum helytörténeti gyűjteménye.

♦ *Bartunek János: Gyermekszívek virágai. Iskolai és alkalmi versek. 1931. 3 db.*

A körmendi tanár-költő az előszóban is tudatja, hogy a helybéli tanító kartársak munkájának segítése érdekében látott napvilágot a verseskötet.

♦ *BSLM Ht. 89.184.89, Bottlik-Gyarmati hagyaték Bartunek János: A szalámi. Németújvár*

Ifjúsági vígjáték egy felvonásban.

♦ *BSLM Ht. 91.14, Bartunek János: Az árvák anyja. Németújvár*

Színjáték három felvonásban.

♦ *BSLM Ht.91.14.5, Bartunek János: Golgota.1931. Németújvár*

♦ *Bottlik-Gyarmati hagyaték.*

♦ *Plakát, német nyelvű. 1927.*

♦ Moschendorf (Sároslak) tűzoltó-egyesületének meghívója. *BSLM Ht. 89.144.3*

Katona 1935-ben visszatért Körmendre, és a Himfy-nyomdába társult be a szombathelyi néhány éves nyomdai próbálkozás után.

V. Berger Jenő nyomdája Körmenden

A kutatásom szerint, nyomdáját a körmendi iparlajstromba 1904-ben jegyezték be, de már jóval korábban működni kellett, mivel az 1883-ban nyomtatott számlán Berger körmendi nyomdájának jelzése szerepel.

Könyvkötő műhelyek Körmenden

Dr. Nagy Zoltán: Körmend mezőváros kézművesei a XVII–XIX. században (Szombathely, 2004.) kötetének Kézműves adattár és forrásgyűjtemény című fejezetében találjuk meg a körmendi könyvkötő mestereket. Először 1828-ban *Ns. Balogh András* (247 p.) nemesi származású könyvkötő, majd 1857-ben az akkor 44 éves katolikus vallású, Körmend Öreg-köz utcában élő *Udvári Ferenc* (356–357. old.), 1889-ben *Reiferen József* könyvkötő és

könyvkereskedő és *Jakoby Rezső* (368 p.) neve tűnik fel. 1907-től olvashatjuk *S(z)lavik Ferenc és Pócze Kálmán* nevét. Slavik Ferencről, kinek könyvkötő műhelye nyomdává fejlődött, a körmendi nyomdák bemutatása során már részletesen esett szó. Könyvkötési tevékenységéről egy általa kötött iskolai tankönyvet őriz a körmendi múzeum. Az 1905-ös kiadású Ezüst Hárfa című Daloskönyvet kemény borítólapalattal látott el „a körmendi állami polgári iskolai tanulóknak Slavik Ferenc kötésében” felirattal (BSLM Ht.73.657.1).

Pócze Mária aranyozókészlete

A Pócze család külön figyelmet érdemel, mivel szinte teljes műhelyük felszerelése a BSLM helytörténeti gyűjteményében található meg, s a múzeum állandó kiállítása izelítőt ad e gazdag anyagból.

A Pócze családban – akik korábban Tatán és Komáromban éltek – több évszázadon át apáról fiúra szállt a mesterség. A Könyvkötő Céhben céhmesterek voltak. Börbe kötött könyveiket dús kézi aranyozás jellemezte. Pócze Kálmán, 1874-ben, Komáromban született, iparát Budapesten, Bécsben, Kolozsváron gyakorolta, Körmendre 1898-ban költözött. Itt könyvkötészetén kívül könyv- és papírkereskedést is folytatott. Kereskedése Körmend, Vida József 3. sz. alatt működött, a Körmendi Nyomda Rt. papírkereskedése közelében. 1940-ben elismerő oklevelet kapott az Ipartestületek Országos Központjának Elnökségétől. A díszes okirat magas színvonalú könyvkötői munkáját méltatta. 1953-ig gyakorolta hivatását, majd iparáról leánya Pócze Mária javára lemondott, aki a közelmúltig folytatta apja tevékenységét. A tanítói oklevéllel rendelkező Mária apai hírnévhez méltón üzte a

mesterséget. Egy 1935-ből származó emléklap a kör-
mendi Jubileumi Emlékkiállításon való részvé-
telét tanúsítja.

A BSLM gyűjteménye Ht.84.40.1-73 számon
vette nyilvántartásba a Pócze Saroltától és Pócze
Máriától átvett műhelyfelszerelést, szerszámokat,
késztermékeket és iratokat, összesen 135 darabot.
(Dr. Nagy Zoltán: Kézművesipari műhely- és szer-
számkataszter. MTA Veszprém-Körmend, 1992. 68-
69. old. című gyűjteménykatalógus tartalmazza
a részletes kimutatást.) N.2001.11 számon, szintén
a Pócze-hagyatékból származó 91 tárgy – Pócze
Mária aranyozókészlete – került Honfi József aján-
dékaként a múzeumba. Pócze Kálmán cégértáblá-
ja (Ht. 91.5) és az aranyozott sajtóprés (Ht.78.794.1)
szintén az említett gyűjteményt gazdagítja. Bár-
dosiné Dorner Máriának köszönhetően a Pócze-
műhely 274 tételét a SM megvásárolta, s SM-H
71.5.1.1-71.5.2 számon tartja nyilván, mely em-
lékanyag a BSLM-ben található. Továbbá, Kör-
mend városa megvásárolta az említett műhelyből
származó két munkagépet, mely a városi Faludi
Ferenc könyvtár vagyonleltárában szerepel.

A Magyar Grafika
50 éves.
Jubileuma sajátos
alkalmat kínál
arra, hogy teljes
évfolyamainak
borítóiból készült
plakátsorozatunk
alkalmi anyagát
az érdeklődőknek
bemutassuk.
Erre keresünk
az eseményhez illő
kiállítási helyet.
Támogatóink
jelentkezését várjuk.

